

САҢА ОЛОХ

Чурапчы улуунун хаһыата

ХАҢЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАКСАР

2004 сыл
Алтынны ый
28 КҮНӨ
ЧПДР
№ 128
(9190)

БУ КҮННЭРГЭ...

Алтынны 22 күнүгэр улус дьаһалтатын нолуокка уонна социальнай политика межеведомственной комиссиятын үтүс муньага буолла. Онно олохтоох ОДХК, "Мелиоратор" ГУП, "Дорстрой" ХЭО, "Чурапчыстрой" ХЭО, Чурапчы орто оскуолатын, Болугур нэһилиэгин дьаһалтатын уонна киин баһыла бухгалтердара пенсионнай фондага ким төһө изэстэбин отчуоттаатылар. Налоговой инспекцияны кытта бюджет тэрилтэлэрэ свёркаларын быстар мөлөхтүк ытталара, болдьобун тутуспаттара бэлиэтэннэ. Усунуос сита төлөммөтөбүнэ дьон пенсияга тахсаларыгар сүүйүтэрлэр.

х х х

Алтынны 20 күнүгэр Томпо улуунун Мэҥэ-Алдан икки этээстээх мас оскуолаты уонка былдьаан, баһаартан сэрэхтээх буолууга улууспут оскуолалара улахан тымнылар түбүктэрин иһинэ өссө төгүл көрүнүллэрэ наадатын соторутаабыта ытыллыбыт улуустаагы үөрэх управлениетын сэмбигэр төһөбүлөөн бэлиэтэннэ.

Ааспыт сайын үрдүк үөрэхкэ киирмизэ "Абитуриент" штаб сита үлэстээбэтэх. Манна улус ыччатын лидерэ И.Г.Васильев өттүттэн болдомто ууруллубатаа, штабка аңардас үөрэх управлениетын специалистара эрэ дьарыктаммытара этилиннэ.

х х х

Алтынны 23 күнүгэр Дьакуускайга Чөл олох общественнай тэрилтэтин үфредительнай конференцията буолан ааста. Билиги улууспуттун дьэ кэргэн комитетын председатели М.Т.Ноговицына, улус дьаһалтатын баһылыгын бастакы солбуйааччы Н.Н.Попов, Кытаанах нэһилиэгин баһылыга И.П.Игнатьев кыттыны ыттылар. Конференцияны СР Президиэтин иһинэн үлэлиир Оҕо уонна дьэ кэргэн комитетын председатели А.Е.Сергучев аста. Элбэх дакылааттар истилиннилэр. Чөл олох хайыскатынан үс общественнай тэрилтэлэр тэрилиннилэр. Конференцияга СР вице-президиэ А.К.Акимов, бэйтин санаатын үлэстэн туран, чөл олох иһин ытыллар үлэлэри сырдаттыга хаһыаттар конкурстарын түмүгүнэн набаарадалары туттарда. Билиги "Саҥа олохтук" билирбэл биризмийэ тигистэ.

х х х

"ЭГЭЛГЭ" ТАБААРА ЭГЭЛГЭ

Алтынны ый 26 күнүгэр Чурапчы сэлээннэтин Карл Маркс уулустыгар дьонго-сэргэга Сельхоз томторунан биллэр сирга, "Аартык" маҕаһыны кытары сэргэстэһэ предприниматель Адам Семенович Таныков "Эгэлгэ" дьэ заттаах чааһынай маҕаһына аһылына. Аһы-үөлү уонна олохтоо дьаһаха тутулар табаары аһылылар икки салаалаах маҕаһыннга эргээнгэ үөрүйэх В.И. Кириллина үлэлиир. Маҕаһын үлэлиир кэмэ сарсыарда 10 чаастан кииһэ 6 чааска диэри, баскыһааннааба өрүүр.

"СО" корр.

Хаартыскаларга: маҕаһын аһылытын үөрүүлээх түгэнигэр бастакы атылаааччыларга бэлэхтэри туттары (үөһэ); аһылааччы В.И. Кириллина.

Үөрэх - иити

УРУҢҮЙ УЧУУТАЛЛАРЫН КУРСТАРА

Алтынны 18-23 күннэригэр билиги оскуолабытыгар "Үөрэх систематыгар саҥаны киллэрингэ ойуулуур-дүүлүннүүр искусство" дьэ заттаах уруһуй уонна черчение учууталларын республикатаабы курстара буолан ааста. Манна барыта 37 учуутал кыттыны ыттылар. Үөрэх үлэһиттарын идаларын үрдэтэр институт уруһуй уонна черчение кафедратын салайааччыта В.В.Алексеев черчение уонна информатика уруктара холбоһон ыттылар "Компос" дьэ программаны кытта билиһиннэрдэ. Улуустаагы үөрэх управлениетын методиһа Толстоухова Римма Павловна уонна инновационнай отдел начальнига Манасытова Марианна Алексеевна кыттынылар.

Манн тэҥэ билиги оскуолабытыттан үрдүк категориялаах уруһуй учуутала, бары кичэн туттар килибит, СР үөрэҕириитин туйгуна, маастар-педагог Миронова Евдокия Тимофеевна ойуулуур-дүүлүннүүр искусствога оҕону туһулаан үөрэтин уонна айылҕаны уруһуйдуурга үөрэтэр анал авторскай программаларын билиһиннэрдэ, учууталларга анаан практической дьарыктары ытта. Көрөн олорон уруһуйдааһынга уонна И.А.Бирин, М.Т.Ломоносова методикаларын оҕону искусство эйгэтигэр чугаһагыга аналлаах бэрэбизкалиир тэстэри толортордо.

Эдэр, кэскиллээх килибит, дизайн уонна технология учуутала Смирникова Мария Ивановна батик, ол эбэтэр таҥаска уруһуйдааһын, тематыгар маастар-кылаас уонна дизайн предметэ уруһуй, технология уруктарыгар

тутулуутун туһунан лекция ахта, практической дьарык ытта. Курс кэмигэр билиги учууталларбыт аһаас уруктары ыттылар. Ол курдук, 2 кылааска "Кэлсээни уруһуйунан ситэрэн бизири" дьэ темага учууталлар Р.Н.Коркина, Т.В.Борисова, 3 кылааска "Кэлсээни өгө нөҥүө көрдөрүү, тылын баһаары" дьэ темага учууталлар Е.Г.Андреева, Т.В.Борисова уруктара буоллулар. 4 кылааска "Синоним. Тылы уруһуйдаан көрдөрүү, уруһуйунан аабы" дьэ темага М.С.Анемподистова, Т.В.Борисова, 6 кылааска "Математика уруогар уруһуй компонентин киллэрин" дьэ темага Т.В.Пономарева, 9 кылааска "Эскиз (чорон)" дьэ темага интегрированной уруугу А.П.Захаров, В.А.Парфенова ыттылар.

Курс кэмигэр художественнай хайыскалаах үс улуус оскуолаһара: Өнөр (Уус-Алдан), Хорообут (Мэҥэ-Хаҥалас), Кытаанах (Чурапчы) биригэ үлэлиир дуогабардарын түбүктэри дьаһаллара буолла. Устаан, Баһаһаанна, сөпсөһүү докумуоннарын торумнаан оскуола директордара илии баттаатылар. Биир нэдиэлэлээх курс үрдүк таһымаахтык ааспыт түмүктүүр "төгүрүк остуол" кыттылаахтара үөрөн-көтөн бэлиэтээтилэр, тэрийсэчиллэргэ махталларын эттилэр.

С. ПЛАТОНОВА,

Кытаанах художественнай-эстетическай оскуолатын саха тылын уонна литературатын учуутала.

"ДЬҮӨГЭ" ТӨРӨПҮТТЭРИ ТҮМЭР

Аһан эрэр алтынны ый элбэх бөлиэ күннэрдээх буолла. Ол курдук, учуутал, ийэ, кырдыабаатар күннэринэн улууска арааһынай дьаһаллар, декадалар ытыллылар.

Бу бырааһынныктартан биир сээмай кэрэлэригэр - ийэлэр күннэригэр улус киин сэлээннэтин "Улыбка" уһууаһыгар биир нэдиэлэ аһанна. Оҕолор үтүрүннэтир, бөлөхтөрүнэн конкурстар, аһаас аан күннэргэ, онтон да атын дьаһаллар бэрт тэрээһиннээхтик ытыллылар. Нэдиэлэни "Дьүөгэ" түмүгү үлэстэ түмүктээтэ. Уһууаһан иитиллээччилэрин ийэлэрин бу түмүгүтэ педколлектив көбүлээһининэн тэрилибитэ хас да сыл буолла. "Дьүөгэ" күн айы көрсөр, күнү быһа биригэ сылдьар, сонньуур кырачаан оҕолор төрөппүттэрин түмэр, кинилэр икки ардыларыгар сибээһи олохтук, оҕо иитиитигэр төрөппүт ороолун үрдэтэр сыаллаах.

Бу күн уһууаһан биэс бөлөһүн оҕолорун ийэлэригэр, эбэрдэһэн эрэ мунурдаммакка, бэрт туһалаах, сонун дьаһал буолла. Кини сүргэтин көтөҕөр бырааһынныктыы кизгэтиллибит саалага ийэлэр толору муһунулар. Түмүгү биэчэрэ аныгылы "ток-шоу" быһытынан ытыллан, бэрт сэргэхтик, истиг сыһан эйгэтигэр ааста. Быһааччылар биэчэри Г.Шахурдина "Дьүөгэлэр" дьэ ырыатынан саҥалаабытара бу түмүгү ис хоһоонун, кини ураты эйгэтин толору аста. Төрөппүттэр уонна ылдыттар миньигэс астаах остуол тула олорон аһаастык, ирэ-хоро кэлсэтилэр. Кинилэри кытта көрсүлүүгэ психолог, истэһиннэһиэр, врач, массажист, асчыт уо. д. а. ыһырыллыбыттар. Түмүгү нэдиэлэһын ойдоон, ыһырыны ыһынан кэлбит ылдыттар бары да кэрэ кэлсээн кэллилээх, туһалаах сүбэлэрдээх, ураты көрүүлэрдээх дьон буолан биэрдилэр. Ол курдук, үөрэх управлениетын медико-психологическай көмөбө киинин сибидиссэйэ А.П.Сидорова ханнык баҕарар ийэ үөрдүтэ, хомойуута оҕотуттан тутулуқтаабын бэлиэтээн туран, уһууаһан саастаах оҕону иитиитэ төрөппүттэр көрсөр сурун проблемаларыгар кырачаан кини ис дууһатын өрүттэрин аһан туһалаах сүбэни-амани биэрдэ. Ол кэниэ төрөппүттэр, иитээчилэр ыйытыларыгар эгилээтээтэ. Улууска саҥа тэрилибит "Дьүөгэ" ис чааһынай тэриятэтин истэһиннэһиэрэ Т.Н.Карсанаева, Н.П.Ахматова аныгы моданан, сахалыы быһылаан-таһаалаан түрүлээктэн, кыччаабыт, эргэрибит таҥастартан оҕо уонна ийэлэргэ бэйэлэригэр даһаны таҥаһы хайдах тигэр туһунан олус туһалаах сүбэлэри онордулар. Кыра кини доруубуйага төрөппүтүн улахан тутулуқтаах.

Улуустаагы киин баһыла физиопделениетын үрдүк категориялаах физиорефлексоотерапевт-врача А.И.Пермяков уонна бастакы категориялаах массажистка, медсестра М.С.Маркова дьыл уларытар кэмигэр күһүн, саас оҕо тымныһытыгар итиэнэ оҕо организмэ түмүгү, сетелгэ утарылаһар күһүн үрдэтэргэ тутулар массаж нымаларын көрдөрө-көрдөрө кэлсэтилэр. "Эрэл" государственнайа суох пенсионнай фонда Чурапчы улууһунаагы бэрэстэбинтэлэ И.П.Пономарев төрөппүттэр каньаски кам туһунан билиһиннэһэн кыһанан, бу фондага ый айы кыра да буоллар харчы көһөрөн, эбик пенсия аахтарарга туһалаах информацияны тизэргэ. Ийэ барахсан сатаабатаага дьэ суох. Кини суохтан баары, кыраттан улаһан, мөкүттэн кыраһабай айы ураты дьөһүрдээх. "Улыбка" уһууаһан миньигэс астаах повара, төрөппүт Н.Е.Максимова бары үлэлээх-хамнастаах ийэлэргэ тиэтэйэ сырыттаах түргэник бэлэмнээ охсор булүүдэлэри астыырга сүбэлэри биэрдэ. Итиэнэ оҕо бырааһынныгар аһанан тардылар остуол аһын-үөлүн кыраһабайа көстүүлээх тына, оҕо сөбүлээн, сэнэзэрэн сиирин туһугар хайдах кизгэртэри көрдөрдө.

Саһаа аһастаһылар, кэлсэтиилэр быһастарыгар кырачааннар музыкальнай эбэрдэлэригэр толорбут ырыалара, хоһоонноро ийэлэргэ истиг үөрүүнү бэлэктээтилэр.

"Дьүөгэ" бийылгы дьылга бастакы түмүгүтүн төрөппүттэр оҕоһуктарын быһасталата кизгэрттэ. Хас биридии төрөппүт сылаас иллитинэн, уран тарбаһын оҕотун бөлөһөр бэлэх халлар оҕоһуктары онорон аҕалыт. Түмүгү биэчэригэр "Амвей", "Орифлейм", "Фаберлик" косметика фирмаларын бородуксуяларын, "Маарыкчаан" ПО юнига маҕаһына оҕо, ийэ аналлаах литература аһытын тэрийдилэр.

Түмүгүн илээн-саһалаан тэрийэн ыһпыт уһууаһан педагогтара С.С.Тобохова, П.В.Неустроева сагалыы көрүүлээх, элбэх идеялаах, иһинкэ эрэллээх үлэһиттэр буолаллара тутта хараха быраһыллар. Бу дьаһалга сылдьан баран, "Улыбка" уһууаһыга ытыллар дьаһаллар бары туох эрэ уратылаахтар, иитэрэһиннэйдэр, төрөппүттэргэ, оҕолорго туһалаахтар эбит дьэ саһаа-тым. Иһинкитин даһаны уһууаһан коллективыгар таһаарылаах үлэни, үгүс ситиһинилэри, төрөппүттэр убаара-бат убаастабылларын, кырачааннар ити таһталларын баһарабын.

С. БОРИСОВА.

"КӨЛҮӨНЭЛЭР КӨМӨЛӨРӨ" ТЕЛЕМАРАФОН ТҮМҮКТЭННЭ

Улуу Кыайы 60 жилийн улуус киинигэр Кыайы сөөгүн түгүүтэ "Көлүөнэлэр көмөлөрө" девизинэн телемарафон балаан ыйын 24 күнүттэн сагаланаан бары нэһиликтэри хабан алтынны ый 22 күнүгэр түмүктэнэ. Бу дыһал икки сүрүн сыалы ситистэ, Маннайгытынан, дьон-норуот Улуу Кыайы 60 сыла чугаабытын, үлэ-хамнас, ой-санаа онно түмүлэрин таба өйдөтө. Иккинчэн, бу бэлэз датанан Чурапчы улуутугар сөөг түгүүтэ улуус олохтоохторо, тэрилтэлэр коллективтара бэйэлэрин баа өтүүлэринэн үбүнэн көмөлөрүн оңордулар. Көлүөнэ көлүөнэ ситимниирэ уонна кэриэстиирэ ырылайдык көһүнэ. Ол курдук, Аҕа дойдуну көмүскүүр Улуу сарнига кытыбыт ветераннар, сарни толонуугар сырдик тыһынарын толук уурбт буюуттар ыччаттара, аймактара бастакынан кытыннар.

Нэһиликтэринэн үбү килэрин

түмүгэ манньк табыста:

1. Болтоҕо	32010 солк.
2. Хатылы	65400 солк.
3. Мугудай	66100 солк.
4. Кытаанах	56579 солк.
5. Арыылаах	50000 солк.
6. Хоптоҕо	49000 солк.
7. Хайахсыт	50000 солк.
8. Хадаар	27139 солк.
9. Чакыр	40000 солк.
10. Соловьев	53122 солк.
11. Алаҕар	40707 солк.
12. Бахсы	23274 солк.
13. Сылан	63140 солк.
14. Ойулуун	75000 солк.
15. Төлөй	21400 солк.
16. Болугур	32000 солк.

Барыта холбоон: 695951 солк.

Манна нэһиликтэр эрдэ анал счека көһөрбүт харчылары уонна ветераннар хомуйбут үптэрэ збилиэнэ.

Алтынны ый 22 күнүгэр телемарафон Чурапчы сэлээннэтигэр буолбута. Сарсыарда 10 чаастан

киһэ 10 чааска диэри олохтоммут график быһылынан үлэ хизэник ытылына. Ол курдук, сарсыарда өттүгэр нэһиликтэр, ол кэнниттэн күнүстан киһэ Чурапчы сэлээннэтин дыһалтатынан сагаланаан бары тэрилтэлэр, предпринимателлэр, түөлбөлөр кытыбытара. Бу күн счека уопсайа көһөрүүнүн уонна харчынан 786 тыһ. 239 солк. 48 харчы кириэ, ол иһиттэн тэрилтэлэр 748189 солк. 48 харчыны, биридчилээн дьон 38 тыһ. 50 солк. биэрдилэр. Уу харчынан дыһахка 247 тыһ. 219 солк. 75 харчы угулунна. Ол иһигэр улуустары үөрэх управлениета (нач. Е.С. Сидоров) 18 тыһ. 905 солк., "Кыталык" үбүлээн (сэб. В.П. Пудов) коллектива 6 тыһ., финансово-кэриэстийскэй управлениета (нач. Е.Е. Сухарин) 3 тыһ. 355 солк., Чурапчы ТХПК (дир. А.Т.Ноговицын) 30 тыһ. солк., "Сага олох" РИХ ГУ (редактор-директор Г.Г.Попов) 4

тыһ. солк. уо.д.а. тэрилтэлэр уу харчынан дыһахка уктур. Улуустары социальнай политика управлениета начальнига С.И. Никитин тэрилтэ кытыбытын таһынан тус бэйэтин дыһа кэргэни аатыттан биригидиэх хамнаһын олохчу биэрибэтэ үгүстэргэ үтө холбоурунан буолла.

Онон "Көлүөнэлэр көмөлөрө" девизинэн телемарафон көмүтүнэн улуус урдунан уопсайа 1 мөл. 355 тыһ. 684 солк. 48 харчы хомуйулунна. Бу сыппараба сорох тэрилтэлэр эрдэ көһөрбүттэр кирибэтэ. Уп хомуура өссө да салганар, онон бу суума эбиллэ туруо.

Телемарафонга кытыбаха халбыт Болугур нэһилигэ, Түөйэ, Уорба уонна Мэлдьэски учаастактара, ону таһынан Чурапчы сэлээннэтин сорох түөлбөлөрө түмсөн, быһаарынан баран бэйэлэрин көмөлөрүн оңоруохтара дьон эрэнэбит.

Телемарафон ытыллыгыгар көмөлөспүт, сөптөөх усулуобуйаны тэрийбит бары нэһиликтэр дыһалталаарын баһылыктарыгар, олохтоохторугар, бу улахан суолталаах дыһалы өйдөөн кытыыны ылабыт тэрилтэлэр салаааччыларыгар, бэйэлэрин кылааттарын киллэрбит бар дьоммутугар махталбытын тиэрдэбит. Эһиги көмөбүт олус улахаа орооллаах. Өссө да манньк түмүктээх буолурун дьон туран, бука барыгыгар дьолу-соргуну баарабыт. Телемарафону ыппыт Т.А. Кардашевскай директордаах "Маарыкчаан" телестудия коллективыгар, уус-уран хомойу тыллаах журналист Л.М. Ласотьевага барба махтал истиг тылларын аныбыт.

Инна ПОПОВА,
"Знание" общество
улуустаагы салаатын
председателэ.

Пенсионная реформа

ЧЭПЧЭТИИЛЭР ОННУЛАРЫГАР ХАРЧЫНАН ТӨЛӨБҮРДЭР

Россия урдунан үгүс кэриэстийин үөскэппит 2004 сыл атырдыах ыйыгар тахсыбыт 122 №-дээх федеральной сокуон, ол эбэтэр дьонго-сэргэбэ судургутук этиллэринэн "супер-сокуон", сорох чэпчэтиилэр оннуларыгар харчынан компенсация көрүллэрин быһаарда. Үбүлээһинэ федеральной бюджеттан, оттон саамай элбэх чэпчэтинэн туһанар арангаларга — тыл уонна үлэ ветераннарыгар үбүлээһини республика бюджетин быһаарытыгар хааллардылар. Төлөөтүн уонна тиздэн биэрии пенсионнай фондага биэргэһинэ.

Советский Союз Геройдара, Социалистическай Үлэ Геройдара, Албан Аат орден толору кавалердара урукку курдук чэпчэтиилэри ылаалара оннунан хаалларылына. 2005 сылга олорор дьон, коммунальнай өнөлөр төлөбүрдэригэр чэпчэтиилэр эмиз уруккулун оңоруллуохтара. Маны тэҥэ "социальный пакет" дьон баар буолуо. Ол суумата чэпчэтинэн туһанар бары арангаларга ыйга 450 солк. буолар. Бу көрүгүнэн эмп, айан ороскуота төлөнөрө көрүллэр. "Социальный пакет" кэзмэйэ оройуоннаагы коэффициеннаах регионнарга бүтүлүктээхтик быһаарылла илик. Бу "социальный пакет" суумата ыйдаагы компенсация төлөбүрүн кытта холбоон пенсияны төлөөһүгэ бараба.

Чэпчэтиилэр онно арангаларга	Быһаарыа сорох чэпчэтиилэр өлүгү (Федеральный бюджет)	01.01. 2005 сыл (ЕДВ) солк. нөһө	01.01. 2005 сыл "социальный пакет" солк.	Барыта
1. Сарни инбэлииттэр	Курорт транспортоһуу, аһа, медициналь аһа, телефон аһа, телеуу, туруоруу, транспортталаах хомойуу, медициналь аһа, туруоруу, аһа, медициналь аһа, туруоруу, аһа, медициналь аһа, туруоруу	1550	450	2000
2. Сарни инбэлииттэр	Курорт транспортоһуу, аһа, медициналь аһа, телефон аһа, телеуу, туруоруу, аһа, медициналь аһа, туруоруу, аһа, медициналь аһа, туруоруу, аһа, медициналь аһа, туруоруу	1550	450	2000
3. Сарни инбэлииттэр	Курорт транспортоһуу, аһа, медициналь аһа, телефон аһа, телеуу, туруоруу, аһа, медициналь аһа, туруоруу, аһа, медициналь аһа, туруоруу, аһа, медициналь аһа, туруоруу	150	450	600
4. Блокада кэпчэтиилэр	Курорт транспортоһуу, аһа, медициналь аһа, телефон аһа, телеуу, туруоруу, аһа, медициналь аһа, туруоруу, аһа, медициналь аһа, туруоруу, аһа, медициналь аһа, туруоруу	650	450	1100
5. Бэйэниини олохтоохторо	Курорт транспортоһуу, аһа, медициналь аһа, телефон аһа, телеуу, туруоруу, аһа, медициналь аһа, туруоруу, аһа, медициналь аһа, туруоруу, аһа, медициналь аһа, туруоруу	150	450	600
6. Инбэлииттэр	Курорт транспортоһуу, аһа, медициналь аһа, телефон аһа, телеуу, туруоруу, аһа, медициналь аһа, туруоруу, аһа, медициналь аһа, туруоруу, аһа, медициналь аһа, туруоруу	1-с степ. 950 2-с степ. 350 3-с степ. 350 аһа, медициналь аһа, туруоруу, аһа, медициналь аһа, туруоруу	450 450 450 450	1400 1000 800 1000
7. Сарни инбэлииттэр	Курорт транспортоһуу, аһа, медициналь аһа, телефон аһа, телеуу, туруоруу, аһа, медициналь аһа, туруоруу, аһа, медициналь аһа, туруоруу, аһа, медициналь аһа, туруоруу	1250 дьон	450	1700 дьон
8. Дьон	Курорт транспортоһуу, аһа, медициналь аһа, телефон аһа, телеуу, туруоруу, аһа, медициналь аһа, туруоруу, аһа, медициналь аһа, туруоруу, аһа, медициналь аһа, туруоруу	салаа бөөр да 6000 солк. дьон		
9. Үлэ ветераннара	Курорт транспортоһуу, аһа, медициналь аһа, телефон аһа, телеуу, туруоруу, аһа, медициналь аһа, туруоруу, аһа, медициналь аһа, туруоруу, аһа, медициналь аһа, туруоруу	республика бюджеттан		
10. Туһаа ветераннара	Курорт транспортоһуу, аһа, медициналь аһа, телефон аһа, телеуу, туруоруу, аһа, медициналь аһа, туруоруу, аһа, медициналь аһа, туруоруу, аһа, медициналь аһа, туруоруу	республика бюджеттан		
11. Репрессияланнахтар	Курорт транспортоһуу, аһа, медициналь аһа, телефон аһа, телеуу, туруоруу, аһа, медициналь аһа, туруоруу, аһа, медициналь аһа, туруоруу, аһа, медициналь аһа, туруоруу	республика бюджеттан		

Ыйдаагы компенсация уонна "социальный пакет" суумата чэпчэтинэн туһаначчылар арангаларынан таблицка көстөрүн курдук быһаарыллына.

Биһиги улууска бөлөмөннэи үлэ бу сыл атырдыах ыйыттан сагаламмыта. Күн бүгүн Пенсионнай фонда регистрээр (испилигаар) 907 компенсациянан туһанар киһи кириэ. Былигин улуустаагы социальнай политика управлениетын кытта бэрэбэркэлэһи үлэҥэ бара турар.

Чэпчэтинэн туһаначчылар арангалара манньк:

Сарни инбэлииттэр	6
Сарни кытыылаахтара	19
Блокада кытыылаахтара	1
3-с степеннээх инбэлииттэр	110
2-с степеннээх инбэлииттэр	290
1-кы степеннээх инбэлииттэр	144
Оҕо эрдэктэн инбэлииттэр	337
Барыта	907 киһи.

Түмүккэ бэлиэтэһипитин баарабыт: тья сиригэр олорор чэпчэтинэн туһаначчыларга үөһэ ахтыллыбыт чэпчэтиилэр оннуларыгар ый айы уу харчынан компенсация оңоруу ордукаах буолуон сөп. Тоҕо диэтэххэ, тья сиригэр олохтоох киһи сөптөөх усулуобуйага суоһунан ити чэпчэтиилэринэн ситэ туһамматта биллэр. Биригүттэн тья сиригэр олороччу ырынакка кириэктэн үп-харчы өттүнэн мэлдьи татым, тийиммизт-түгэмизт балаһыанньалаах. Онон, биһиги санаабытыгар, олохтот бүгүнгү кэриэс кэмигэр саҥа "супер-сокуон" доруобуйа өттүнэн айгыраабыт дьон олохторун чэпчэтиэ дьон эрэмнэ баар.

Варвара МАКАРОВА,
РФ Пенсионнай
фондатын сулууспатын
улуустаагы управлениетын
начальнига.

Ааспыт ый бүтүүтүгэр Дьакуускайга Правительство дьэтиин Овалянай саалатыгар тья сирин олохтоохторун государственнай суох пенсиянан хаачыйыага туһуламмыт кизиг ыгырылаах федеративнай суолталаах сүбэ муньах ытыллыбыта. Онон тья сирин олохтоохторун эбии пенсиянан хаачыйар болтуруостарга санаа атастаһыта уонна "Эрэл" фонда опытын Россия регионнарыгар тарҕатар туһунан уураах ылыныта буолбута. Москвадан кэлбит ыалдыттар, эппиэттээх үлэһиттэр икки күн устата кизиг программанын үлэһэн дьахпыт ахпыттара, радио уонна телевидениебэ аһаас эфиргэ, пресс-конференцияга кытан дьон интэриэһиргир болтуруостарыгар хоруйдаабытара.

"ЭРЭЛ" ГСПФ ЭРЭЛЛЭЭХ ДОБОРО, СИТИИИЛЭЭХ ҮЛЭНИТЭ

Бу улахан суолталаах муньаха Чурапчы улууттан И.П. Пономарев тья сирин дьонун аатыттан тыл эппитэ болжомто киинигэр турда. Иван Петрович тья сирин олохтоохторун эбии пенсиянан хаачыйыага тэрийэргэ туох моһоллор көстүлүрүн, пенсия кэзмэйэ билингити олох ирдэбилигэр эппиэттээбэтин кэспээтэ. Утары үбүлээһин эбии пенсияланы биэ тирээ буоларын бэлиэтээн, 2005 сыл бюджетигэр 40-50 мөл. солк. салгы эбии көрөллөрүгөр көрдөстө уонна үлэ хаамытыгар туох ыарахаттар баалларын бэлиэтээт. СР Президенигэр уонна Правительствотт тья дьонун туһугар кыһамныларын иһин махтанан, кэлэр да сылларга итиник көмөнү оңороллоругар баатын биллэрдэ. Маны тэҥэ "Эрэл" ГСПФ-га счот аһан сизэнэригэр ый айы 100 солк. ууохтарын бааһар пенсиялар тус сайабыланынчаларынан Россиятаагы Пенсионнай фонда ый айы быһалы "Эрэлгэ" ытыгарыгар этии киллэрбитигэр РИХ Саха сиринээги салаатын управляюща Альбина Поисеева сабулэһин биэрдэ.

Иван Петрович этиитин саалаа истэн олорбут РФ Үлэбэ министерствотын ГСПФ инспекцияларын салаааччы Венеслав Батаев улаханньк хайаан бэлиэтээт уонна бары этиилэргэн саамай оруунаарынан аахта. Мин санаабар, бу боростуой тья сирин киһитин этиитин урдук олохтоох тойон суолталаан анаан-минээн бэлиэтээбитэ киһини үөрдэр.

Бары билэргит курдук, быйыл бюджетка тья сирин дьонун эбии пенсиянан хаачыйарга, дьон тардар уонна кыһаар сыйлаах утары үбүлээһингэ 22,8 мөл. солк. көрүлүбүтэ. Ону муньах кытыылаахтара үчүгэй сагаланын быһытынан сыаналатылар. Бу хамсааһыны дьон тья сиригэр эмиз өйдөөн эрэллэр дьээх сөп.

Тья сирин табаары оңороччуларыгар эбии пенсияларын оңостоллоругар көрүлүбүт үбүлээһини, хайдалаах уонна улахан кэспиллээх дьахланы дьонго-сэргэбэ өйдөтөр уонна тирээдэр аналлаах матырыйааллар республикабыт бэчээтигэр үгүстүк таһыстылар, өссө да тахсаахтара буоллаа. Ону көрдөххө элбэх ырытылааба, киһиэхэ тийиммизээбэ Иван Петрович ыстатыйалара буолаллар. Киһи бу абааллар уонна сэгээрэллэр. Бары билэрбит курдук, хайуат тыла үйэлээх, ону таҥа биригэр хонуктаах. Киһи барыта хайуаты сурутан ааһар кыага суох. Ол иһин Иван Петрович "Саха сирэ" хайуакка таһаартарыт ыстатыйаларынан "Сайдам" киһигэ шкура оңорон таһаардыбыт. Маны республикабыт бары улуустарыгар бэрэстэһимиталларбит нөҕүө дьонго-сэргэбэ туһалаарай дьон тарҕаттыбыт.

"Эрэл" фонда дирекцията Иван Петровичка үлэтин сыаналаан махтал тылларын тирээрдэр уонна сырата үтө түмүктэрдээх буоларыгар, ыалдыбаха-сүппээкэ чэпчэпкэ сүлдьаарыгар бааһар.

Людмила СЛЕПЦОВА,
"Эрэл" ГСПФ пресс-сулууспатын үлэһитэ.

Хайтыскага: "Эрэл" ГСПФ президеэ, Ил Түмэн депутата Ф.Ю. Луковцев, И.П. Пономаревы кытары.

Көрдөңөбүн сүрөхтөр уйалан,
Түүлбөр умсугуйа көрөр кыһым,
Олоххо үстүбөт тапталым!

